

vročine in tobakovega prahu se ogibaj, jednako tudi ostrih tekočin n. pr. kisa, ker si s tem lahko nakoplješ osleplenje. Močen odsev od oken, snega in belih sten ali pečin je že velikokrat oči vnel. Prehitra menjava svetlobe in temè je očem jako škodljiva. Silen vdarec ali pritisk na oči jih lahko popolnoma pohabi, ker se utegne očesna tekočina razliti. Pri očesnih boleznih se obrni na zdravnike strokovnjake, nikoli pa ne na mazače. Ne rabi nobenih drugih sredstev zoper očesno bolezen, kakor tisto, katero ti podaja roka spretnega zdravnika. Mračna svetloba, mir in snaženje s čisto vodo je za oči najbolje. Če si hudo segret, ne vmivaj očij s studeno vodo, kajti prehlajenje očem nič manj ne škoduje, nego drugim udom. Majhno pisavo je težko brati in napenja moč očij, da ti oslabé. Piši torej veliko. Iz gizdavosti očala nositi je zelo neumno, da kazni vredno, ker človek s tem činom oči razvadi, da ne morejo brez očal nič več razločno videti. Če pa le moraš po očalih seči, pusti si jih od zdravnika izbrati, ki preiskuje tvoje oči. Je li padla kaka stvarica v oči, recimo kaka mušiča ali kamenček ali kaj jednacega, ne mani očij, marveč pusti si ono stvarico od drugih ljudi, najbolje pa od zdravnika ven vzeti. Nekateri imajo navado, da se čez okna spenjajo in vetru nasproti gledajo, kadar se vozijo po železnicah, ter si s tem pripravijo ostre sa-jaste reči v oči, katere zakopljejo v bolezní ali celo v slepoto. Predolgo budenje in odtegovanje spanja kakor tudi branje v postelji pri luči, kadar oko od strani v knjigo gleda, je očem zelo na kvar. Če

imajo učenci svoje zvezke preveč na stran obrnjene, da morajo oči vedno le poševno gledati, jim to hudo škoduje. Otroci naj torej knjige in zvezke po konci držé. Okenčasta oblačila in žive barve na njih oškodujejo oči. Otroci naj se ne igrajo z ostrimi rečmi, najmanje pa s smodnikom, naj ne mečejo kamenov, da se ne prigodi nesreča.

Neprecenljiv dar božji je dobro zdravo uho. Skozi uho prihaja glas tvojih roditeljev, prijateljev in učiteljev, ti doide petje ptic in tisočerno zvočenje narave. Varuj torej tudi ušesa z največjo skrbjo, da ti ne pridejo druge reči v nje, da se ne pretresejo preveč bodi si po hudem vdarcu ali po glasovih, ki se preblizo ali premočno razlegajo.

Skrbi za snažnost tudi pri ušesih in ne dregaj s peresom, iglo, žrebljem in lesom v ušesa, ker bi se lahko pripetilo, da bi te kdo sunil ali trdo zadel in ušesna mrenica, ki je na dnu ušes, bi se predrla, da bi ne slišal več.

Nos je zelo važno orodje med našimi čuti. On nas svari pred spridenimi jedili in nam privodi prijetne vonjave. Ne draži nosú s premočnimi dišavami, da ne izgubi občutljeja. Ne spij sredi hudo dišečih rastlin ali cvetlic, če se hočeš glavobolu izogniti.

Usta so sedež ukusa. Snaži je in izplakuj po vsaki jedi s čisto vodo, da se ne izcimijo ostudni smradi. Sladkosnedost napravi, da se ukusni čut razhudi. Varuj se posebno prevročih jedil in pijač, ki ti usta ožgó in bolečine naredé. (Dalje pr.)

I. K. — Trb.

Podobice v abecedniku.

XVII. d — dimnik.

1. Pripovedovanje.

Dimnik.

Nekedaj so popravljali streho. Ko so šli krovci h kosilu splazi se Anton na pod-

strešje, spleza skozi strešino okno na streho ter po vrvi celo na dimnik. Vsede se na dimnik ter zavriska. Ko pa pogleda na cesto, se mu zvrtil v glavi. Ves je omoten. Padel bi na cesto, ako bi ne zgrabil k sreči vrv, katero so krovci privezali. Na njegovo

upitje prihitijo krovci ter ga rešijo velike nevarnosti.

Pouk.

Anton ni ubogal svojih roditeljev. Bil je neslušen. Nekdaj hoče splezati na streho. Roditelji ga svarijo. On jih ne posluša. Zbog svoje neslušnosti je bil v veliki nevarnosti. Prepričal se je, da:

Kdor ne uboga,
Tepe ga nadloga.

2. Nazorni nauk.

Pri nas imamo moža, ki leto in dan ničesar ne je, pa vedno iz fajfe kadi. Kaj je to? Zakaj se iz dimnika vedno kadi? Rojen še oče ni, sin že po strehi leti. Kaj je to? Da torej bolje gori ter da se ne kadi imamo dimnike. Kakšni so dimniki? zunaj? kakšni so znotraj? kaj je po zimi belo, po letu pa črno?

XVIII. 1 — lij.

1. Pripovedovanje.

Ne bodi radoveden.

Videk je bil od srca dober deček. Kar dar je hotel, bil je tudi jako priden in poslušen. Samo jedno veliko napako je imel. Zaradi nje so ga karali, celo kaznovali roditelji in učitelji; bil je namreč od sile radoveden.

Povsod je moral biti, hotel vse videti in slišati, zlasti pa to, kar ga ni prav nič brigalo.

Obečal je sicer, da se poboljša, ali hitro je pozabljal svoje obljube in ostal radovedni Videk.

Nekoč so kovali konja na dvorišči očevem. „Ne hodi preblizu“, svarila ga je mati. Videk pa je hotel vsekako videti, kako pribija kovač konju podkev na kopito. Konj pa brčne in zadene Vidka tako silno na čelo, da se zgrudi nezavesten. Šele za nekaj časa se zopet zavé.

Koliko je obečal takrat! Ko so pa govorili nekaj dnij pozneje, da ima sosed hudega junca v hlevu, kdo se je splazil k nevarni živali? Radovedni Videk.

Ko junec ugleda dečka, razjezi se, strga se z verige ter ga podere. Toliko da ne usmrti malega radovedneža.

Vidkovi roditelji so bili jako žalostni, ker se nikakor ni hotel odvaditi svoje napake. Primeri se pa nekaj, kar ga ozdravi za vselej. Vidkov ded je bil barvar. V delavnici barvarski stoji mnogo velikih bakrenih kotlov, napolnenih z različnimi raztopljenimi barvami. Vanje devljejo svilo, volno in druge snovi, da jih barvajo črno, modro, rdeče, zeleno, rjavo ali rmeno.

Videk je ravno dobil belo poletno obleko, ki se mu je podajala kar najlepše. Odpravi se k dedu, da bi šel z njim v cerkev. Bila je namreč nedelja. Deda ne more najti precej. Išče ga po vsi hiši. Ker se posli ne menijo dosti zanj, odpravi se v barvarnico, dasi ne sme. Plazi se celo okolo barvnih kotlov in gleda vánje. Za to se ne meni, da bi utegnil zamazati obleko. Ne samo, da gleda v kotle, on hoče tudi videti, kakšna barva je v njih. Zato vtika meziniec vánje. To ni bilo kaj lepó in tudi oprezno ne. Ko se pa preveč iztegne čez kotel, premahne in pade vanj.

Po sreči stopi prav sedaj pomočnik v barvarnico. Vse se mu zdi, kaj se je zgodilo. Zato hiti h kotlu in izvleče radovednega dečka za lase. Kakšen je Videk! Od nog do glave modro pobarvan; niti izpregledati ne more!

Pomočnik pokliče tovariše. Ded, ki se je ravno vrnil, prihiti prvi v delavnico.

Ali kako pomagati? Druzega ne morejo storiti, nego postaviti dečka pod velik lij in vlivati vodo nanj.

Ali dosti ne pomaga. Obleka je pokvarjena, Videk pa moder po vsem životu. Drgnejo ga z milom, s krtačami — Videk ostane moder.

Roditelji sklenejo roke, ko ga vidijo. Mati ga z nova skuša umiti, ali Videk ostane moder, kakor nebo v lepih poletnih dneh.

Dolgi šest tednov hodi po mestu modrobarvan po obrazu in rokah. Vsi ljudje se mu smejejo.

Zdaj šele se pokesá. Kako rad bi zaradel od sramote, ali ne more zaradi modre barve. Roditelji ga kregajo vsako jutro, tovariši ga dražijo neprestano. Oče ga nečejo jemati seboj, ded pá ob nedeljah sam hodi v cerkev. Videk poseda v kotu sobice, skriva se ljudem, če le more, in pogostoma bridko joka zaradi neposlušnosti svoje. Nekaj dobrega je pa vender imela nezgoda — Videk odslej ni bil radoveden.

Pouk.

Videk je bil silno radoveden. Ker ni poslušal naukov svojih roditeljev in učiteljev, se je prepričal, da:

Darilo le pridnega čaka
Sramota in škoda — bedaka.

2. Nazorni nauk.

Spodaj ozek, zgoraj širok in skoz mene teče marsikatera tekočina. Kaj je to?

Lij je zgoraj širok, spodaj pa ozek. Iz česa sestoji lij? Čemu imamo lij? **L. Stiasny.**

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Narodne Pripovjedke skupio u i oko Varaždina Matija Kračmanov Valjavec. U Varaždinu 1858. 8. X. 315. Štampao Jos. pl. Platzer. — Predgovor: „Naumio sam dati na svjetlo mnogo više pripovjedaka nego jih ima u ovoj knjižici i to pripovjedke iz Hrvatske, Štajarske i Kranjske da se je najavilo barem toliko prenumeranta, koliko jih treba, da se naplate štamparski troškovi, pa zbog toga eto vam samo pripovjedke iz Hrvatske i to iz Varaždinske okolice. Napisao sam je malo ne rieč po rieč tako, kako jih pripovjedahu pojedini pripovjedaooci. . . Čuo sam jih . . . podobar broj od učenika ili od njihovih roditelja . . . Primio sam u ovu knjigu raznovrstne pripovjedke, nje koje možda takove, koje ne zaslužuju da prodju na svjet . . . nje koje s varijantima. Dodao sam i nekoliko narodnih pjesama . . . Jošće treba da kažem nješto o jeziku, kako govori puk ovdešnji itd. — Slavische Bibliothek v. Miklosich II. 1858: VIII. Chorvatish-slovenische Märchen. S. 151—170. XIX. Volkslieder S. 303—307. I—VI aus der Gegend von Warasdin. Von M. Valjavec. „Ihr Werth beruht 1. auf ihrer Bedeutung für slavische Mythologie; 2. als Proben jener Abart des Slovenischen,

welche durch den Einfluss des serbischen u. chorvatishen entstanden, in Provinzialkroatien gesprochen wird“. — Odslej je take pripovedke in pesmi narodne še obilniše priobčeval p. v Novicah: O Rojenicah. O vučjem pastiru. O Petru Breboriču in veliki mladi nedelji. Od Torke ali Torklje. Od divjih dekel. Škatla, daj jesti no piti, a ti, klabük, vudri zdaj. Žaba počí, gospa vün poskoči. — Glasnik Zv. 2: Narodne pesmi iz Varaždinske okolice (str. 14—54). Pripovedka o vilah (104—187). Stvarjenje. Iz Ovidija met. I. Poslovenil M. Kračmanov (str. 77—78). — Program gimnazije Varaždinske: Proben des Slovenischen, wie es um Predvor in Oberkrain gesprochen wird. Ein Beitrag zur slovenischen Dialektenkunde. Osem narodnih pesmi s kratkim vodom bolj poglavnih pravil o glasoslovji (Glasn. II. 108. Novic. str. 283).

L. 1859 Novice: Vojak na Laškem (Iz Slovenije). — Vodnikov Spomenik: Drobne pesemce (str. 238—242). — Glasnik Zv. 3: Popevka od maloga deteta (Iz Medjimurja). Morjê (Iz Jarenine). Narodne vraže. Štajarska od Hrvaške meje (Pes. nar.) II. 4. Tolvaj Matjaž. Legenda od sv. Mihela. Sv. Andrej. Pastir (Po nar.